

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Particuliere archieven in context

Ketelaar, E.; Dolfing, D.J.; van Dijk, I.; de Graaf, E.; Vermeer, T.; Visscher, E.

Publication date

2013

Published in

Particuliere archieven: fundamenten in beweging

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Ketelaar, E., Dolfing, D. J., van Dijk, I., de Graaf, E., Vermeer, T., & Visscher, E. (2013). Particuliere archieven in context. In T. Vermeer, P. Links, & J. Klein (Eds.), *Particuliere archieven: fundamenten in beweging* (pp. 13-30). (Jaarboek Stichting Archiefpublicaties; No. 12). Stichting Archiefpublicaties.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Parti culiere Archie ven

Fundamenten
in beweging

Jaarboek 12

Particuliere Archieven
Fundamenten in beweging

Redactie: Theo Vermeer, Petra Links en Justin Klein

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële
bijdrage van de Hogeschool van Amsterdam (Domein Media,
Creatie en Informatie)

© 2013 de auteurs en redacteuren

ontwerp - www.absoluutdesigners.com
druk - Schrijen-Lippertz

ISBN/EAN 978-90-71251-36-8
Stichting Archiefpublicaties, 's-Gravenhage 2013

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door de adverteerders:
Hogeschool van Amsterdam | Archiefschool (omslag 2)
Picturae (omslag 3)

Inhoud

Theo Vermeer, Petra Links
en *Justin Klein* Woord vooraf 9

HOOFDSTUK 1

Maatschappij en particulier archief

Eric Ketelaar, Dirk Jan Dolfing, Particuliere archieven in context 13

Ines van Dijk, Eline de Graaf,

Theo Vermeer en Erik Visscher

Petra Links Privépapieren in bewaring 31

Geert Luykx en Margreet Windhorst Met voorbedachten rade. Archiefacquisitie met vallen en opstaan 44

Theo Vermeer Acquisitiebeleid Library and Archives Canada 58

Viktor Lundberg en Justin Klein Het 'Zweedse model' voor particuliere archieven. De ontwikkeling van de particuliere archiefsector in Zweden 69

Caroline de Hart Een kwestie van kiezen. Acquisitieplannen en -profielen in het Nederlandse archiefwezen 85

Een illustratie – Annejet van der Zijl 101

HOOFDSTUK 2

Digitaal particulier archief

Karin van der Heiden Wanneer gooide jij je laatste floppy weg? 105

Filip Boudrez Iedereen digitale archivaris 116

Een illustratie – Suzanna Jansen 127

HOOFDSTUK 3

Archiefvormer en particulier archief

Ron Blom en Theo Vermeer Waarom en hoe verwerven twee stadsarchieven particuliere archieven? Een briefwisseling tussen twee archivarissen 131

Francisca de Haan and The Making of the Collection Internationaal Archief voor
Annette Mevis de Vrouwenbeweging (IAV)

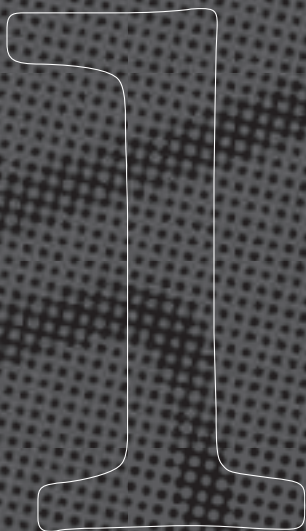
Seventy-Five Years of Collecting, Receiving, and Refusing Women's Archives (1935-2010) 150

Teun de Bruijn Relatiebeheer: een must voor het verwerven van particuliere archieven? 169

Een illustratie – Hinke Piersma
Slordige overblijfselen uit het verleden 179

Bijlage ~ Over de auteurs en redacteurs 180

HOOFDSTUK

MAATSCHAPPELIJK
EN PARTICULIER
ARCHIEF

Particuliere archieven in context

Vergelijkende archiefwetenschap

Een van de vakken van de master Archiefwetenschap (Universiteit van Amsterdam) is vergelijkende archiefwetenschap.¹ Dat schenkt aandacht aan het verklaren van de verschillen naar de plaats van archivalische fenomenen in hun sociale, politieke, economische, culturele, religieuze en historische context. Het vak beoogt de student inzicht te geven in de invloed van, naar tijd en plaats verschillende, waarden die de kwaliteit van archiveringsystemen op organisatie-, nationaal en internationaal niveau beïnvloeden. Verder oefent men vaardigheid in het analyseren van een nationaal archiefbestel en van de invloed van cultuur op het archiveringsystemen. Elk collegejaar komt een bepaald thema aan de orde. In 2009-2010 was dat *de rol van particuliere archieven in het nationale beleid inzake waardering en selectie van archieven*.

Aanleiding was het pleidooi van de commissie-Jeurgens voor een integraal selectiebeleid, dat wil zeggen “dat zowel in de doelstelling als in de methodiek gelijk gewicht wordt toegekend aan de cultuurhistorische waarde van overheids- en particuliere archieven.”² De twee hoofdvragen die in de colleges, in het onderzoek door studenten en in hun eindpapers werden behandeld waren: (1) of en op welke wijze particuliere archieven/archiefvormers betrokken zijn in het nationale beleid inzake waardering en selectie van archieven; (2) in hoeverre dat samenhangt met de politieke, sociale, culturele enzovoort context waarin de archivariissen in een bepaald land opereren.

Dit is onderzocht voor de door de vijf studenten gekozen landen: België (Ines van Dijk), Canada (Theo Vermeer), Duitsland (Dirk Jan Dolfing), Turkije (Erik Visscher) en de Verenigde Staten van Amerika (Eline de Graaf). De voornaamste bronnen voor hun onderzoek waren publicaties (op papier en elektronisch) uit en over de betreffende landen. Peter Horsman en Charles Jeurgens gaven ieder een gastcollege over respectievelijk Vergelijkend onderzoek van archiveringsystemen en Waardering en selectie.

¹ Eric Ketelaar, “Competenties comparatief”, in: Erika Hokke en Thijs Laeven (red.), *Archivaris. Professie, professional, professionaliteit, professionalisering. Jaarboek S@P* (Stichting Archiefpublicaties, 's-Gravenhage 2010) 112-121; Eric Ketelaar, “The Difference Best Postponed? Cultures and Comparative Archival Science”, *Archivaria* 44 (1997) 142-148, herdrukt in P.J. Horsman - F.C.J. Ketelaar - T.H.P.M. Thomassen (red.), *Naar een nieuw paradigma in de archivaliek. Jaarboek 1999 Stichting Archiefpublicaties* ('s-Gravenhage 1999) 21-27.

² *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven* (2007) p. 69.

Allemaal andersdenkenden³

De tweede hoofdvraag handelt over de politieke, sociale, culturele enz. context.⁴ Om deze context te beschrijven is gebruik gemaakt van het theoretisch kader dat Hofstede sr. en jr. hebben beschreven.⁵ Zij onderscheiden een aantal onderdelen van nationale waardesystemen die indicatief zijn voor het functioneren van dat systeem in een bepaald land. Deze onderdelen worden ‘cultuurdimensies’ genoemd. De variabele ‘machtafstand’ is het eerste bepalende onderdeel van een nationaal waardesysteem. Onder machtafstand wordt verstaan: “de mate waarin de minder machtige leden van instituties of organisaties in een land verwachten en accepteren dat macht ongelijk verdeeld is”.⁶ Machtafstand is dus een perceptie vanuit het waardesysteem van de minder machtige leden van een bepaalde groep in relatie tot leden van de groep die meer macht hebben.

Een tweede onderdeel van nationale waardesystemen dat door Hofstede en Hofstede wordt beschreven, is het onderscheid tussen individualisme en collectivisme in een samenleving. In collectivistische samenlevingen is het groepsbelang belangrijker dan het individuele belang. De macht van een groep staat in deze samenlevingen centraal.⁷ In tegenstelling tot collectivistische samenlevingen, bestaan er ook samenlevingen waar het belang van het individu boven het belang van de groep gaat. Dit worden in het boek van Hofstede en Hofstede individualistische samenlevingen genoemd.

De mate van masculiniteit of feminiteit vormt een derde cultuurdimensie waarin samenlevingen van elkaar kunnen verschillen. Hofstede en Hofstede beschouwen een samenleving als masculien wanneer emotionele sekserollen duidelijk gescheiden zijn. Mannen moeten assertief en hard zijn en zich richten op materieel succes. Vrouwen moeten bescheiden en teder zijn en zich vooral richten op de kwaliteit van het bestaan. Een samenleving is feminien als de emotionele sekserollen een zekere mate van overlap hebben. Zowel mannen als vrouwen zijn in een feminiene samenleving teder en bescheiden en ze richten zich beide op de kwaliteit van het bestaan.

De vierde cultuurdimensie die Hofstede en Hofstede onderscheiden, is onzekerheidsvermijding. De auteurs definiëren deze dimensie als volgt: “Onzekerheidsvermijding is de mate waarin de dragers van een cultuur zich bedreigd voelen door onzekere of onbekende situaties; dit gevoel wordt onder andere uitgedrukt in stress en in een behoefte aan voorspelbaarheid: aan formele en informele regels.”⁷ Onzekerheidsvermijding heeft dus betrekking op het vermijden van onzekerheid en het nastreven van zekerheid.

Een vijfde dimensie tenslotte ontleen Hofstede en Hofstede aan een onderzoek naar Chinese waarden. Dat is de lange- tegenover kortetermijngerichtheid (LTG). Langetermijngerichtheid “staat voor het streven naar beloning in de toekomst,

³ Het eerste deel van deze paragraaf is ontleend aan de paper door Dirk Jan Dolfing, “Wortels in het verleden. Het beleid van het Bundesarchiv inzake waardering en selectie van particuliere archieven” (2010), het tweede deel aan het in noot 1 genoemde artikel uit 2010 dat gebruik maakte van de door Karel Renders geschreven paper “De competente Spaanse archivaris in comparatief perspectief” (2008).

⁴ Eric Ketelaar, “De culturele context van archieven”, in: P.J. Horsman - F.C.J. Ketelaar - T.H.P.M. Thomassen (red.), *Context. Interpretatiekaders in de archivaliek. Jaarboek 2000 Stichting Archiefpublicaties* (Stichting Archiefpublicaties, 's-Gravenhage 2000) 83-91.

vooral via volharding en spaarzaamheid. De tegenovergestelde pool, kortetermijn-gerichtheid, staat voor het nastreven van deugden gericht op het verleden en op het heden, vooral respect voor traditie, gezichtsverlies voorkomen, en het voldoen aan sociale verplichtingen.⁸

De mate waarin deze dimensies optreden kan uitgedrukt worden in respectievelijk de Machtafstandsindex (MAI), Individualisme-index (IDV), Masculiniteitsindex (MAS), Onzekerheidsvermijdingsindex (OVI) en Langetermijngerichtheidsindex (LTG). Landen (de mensen die de bevolking van een land vormen) kunnen hoog of laag op deze indexen scoren; deze indexscores zijn relatieve scores: ze geven de relatieve positie van landen weer. Zo wordt de topositie op de MAI gedeeld door Maleisië en Slowakije (score 104): daar is de machtafstand dus groot. Israël en Oostenrijk staan in de MAI met scores van 13 en 11 onderaan de lijst van 74 landen. Nederland staat in de MAI met een score van 38 heel laag op plaats 61 (van 74 landen), maar nog boven Australië, Duitsland en Groot Brittannië, terwijl Frankrijk tamelijk hoog staat met een score van 68 (plaats 27/29 gedeeld met Hongkong en Polen). De OVI wordt aangevoerd door Griekenland (score 112), terwijl Singapore met de laagste OVI-score van 8 op plaats 74 staat. Nederland staat op plaats 53, boven landen als Australië, Canada, Verenigde Staten van Amerika en Groot Brittannië waar de onzekerheidsvermijding zwakker is dan in de Nederlandse samenleving.

	MAI	IDV	MAS	OVI	LTG	
België Vlaanderen	61	78	43	97	38	België totaal
Canada	39	80	52	48	23	
Duitsland	35	67	66	65	31	
Turkije	66	37	45	85	?	
Verenigde Staten	40	91	62	46	29	
Nederland	38	80	14	53	44	

Tabel 1. Hofstede-indices voor de onderzochte landen

Methodologie

We beginnen met het onderzoek nader te bepalen. “Het nationale beleid” wordt in eerste instantie opgevat als: het beleid voor/van het Nationaal Archief; in tweede instantie (indien in de beschikbare tijd voldoende gegevens kunnen worden gevonden) als: het landelijk vastgestelde beleid voor/van het overheidsarchiefwezen (dus inclusief regionale en lokale archiefdiensten). “Archivarissen” wordt beperkt tot: archivarissen werkzaam bij overheidsarchiefdiensten. Het onderzoek richt zich op de situatie in circa 1980, circa 1990 en circa 2005.

⁵ Geert Hofstede en Gert Jan Hofstede, *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen. Geheel vernieuwde editie* (Contact, Amsterdam 27e druk 2008). Er is inmiddels een 32e druk (2012) door Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede en Michael Minkov. Zie ook <http://geert-hofstede.com>. Over het gebruik van Hofstede's dimensies in archivalistisch onderzoek zie: Gillian Oliver, “Investigating Information Culture: A Comparative Case Study Research Design and Methods”, *Archival Science* 4/3-4 (2004) 315-334; Gillian Oliver, *Organisational culture for information managers* (Chandos, Oxford 2011).

⁶ Hofstede, 58.

⁷ Hofstede, 173.

⁸ Hofstede, 211-212.

De onderzoeksvraag leidt tot de volgende hypothesen:

1. Het beleid van de nationale archiefinstelling – en dus ook haar beleid ten aanzien van de waardering en acquisitie van particuliere archieven – representeert de dominante cultuur van het land.
2. Het beleid van de nationale archiefinstelling ten aanzien van waardering en acquisitie van particuliere archieven wordt bepaald door de historische, politieke, sociale en organisatorische context van deze instelling, die op haar beurt ook weer beïnvloed zal zijn door de nationale scores op culturele dimensies.

Elke student toetste één case op basis van op de theorie gebaseerde variabelen. De hypothese is dat veranderingen van de onafhankelijke variabele (de oorzaak, doorgaans aangeduid als X) leiden tot veranderingen in de afhankelijke variabele (het gevolg, doorgaans aangeduid als Y).⁹ In ons onderzoek is Y de mate waarin de nationale archiefdienst particuliere archieven acquireert. De verklaring daarvoor (de onafhankelijke variabele) kan worden gezocht in de context. Enerzijds betreft dat de context van de cultuurdimensies (Hofstede en Hofstede), anderzijds de context van de nationale archiefinstelling:

- context van de inrichting van het domein van het onderzoek: het archiefstelsel van het onderzochte land en de infrastructuur van (organisaties van) particuliere en categoriale archieven
- historische en politieke context van de nationale archiefinstelling
- juridische context van de nationale archiefinstelling
- invloed van stakeholders op beleid van de nationale archiefinstelling
- missie en doel van de nationale archiefinstelling
- taken van de nationale archiefinstelling
- financiële middelen van de nationale archiefinstelling
- organisatie van de nationale archiefinstelling

In schema ziet dit er als volgt uit:

context (C)	onveranderlijke c.q. onafhankelijke variabelen (X)	en hun + of - effect	veranderlijke c.q. afhankelijke variabelen (Y)
(C1) Nationale cultuur in 5 dimensies van land A enz.,	Machtafstand	+ / -	Mate waarin de nationale archiefdienst particuliere archieven acquireert
	Onzekerheidsvermijding	+ / -	
	Enz.	+ / -	
(C2) Context van instelling A enz. in 8 clusters	Archiefstelsel	+ / -	Mate waarin de nationale archiefdienst particuliere archieven acquireert
	Historische en politieke context	+ / -	
	Missie en doel nationale archiefinstelling	+ / -	
	Enz.	+ / -	

⁹ P. Pennings - H. Kema - J. Kleinnijenhuis, *Doing research in political science. An introduction to comparative methods and statistics* (Sage, London, second ed. 2006) 33.

¹⁰ Elke landenstudie bevatte ook methodologische beschouwingen die hier zijn weggelaten.

¹¹ http://www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/federale_staat/

Landenstudies¹⁰

België

België is een federale staat waarin de drie gewesten (Vlaams, Waals en Brussel Hoofdstedelijk Gewest) op het gebied van economische ontwikkeling en ruimtelijke ordening sterk autonoom zijn.¹¹ De wetgeving ten aanzien van het beheer en het toegankelijk maken van het overheidsarchief is een federale aangelegenheid. Het Algemene Rijksarchief in Brussel en 17 rijksarchieven in de Vlaamse en Waalse provincies vormen één dienst.¹²

Ook de gemeenschappen in België zijn actief op het vlak van archieven. Niet vanuit het overheids- of publiekrechtelijke perspectief, maar vanuit een culturele invalshoek.¹³ Zo subsidieert de Vlaamse gewestelijke overheid sinds 2002 een aantal particuliere, categoriale archiefinstellingen zoals het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (KADOC), Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging - Instituut voor Sociale Geschiedenis (AMSAB-ISG), het Liberaal Archief, het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams Nationalisme (ADV N), het archief van de Vlaamse Beweging, en het Letterenhuis, een museum en archief voor Vlaamse letterkunde.

Sinds 2005 brengt het door het Vlaamse Gewest gesubsidieerde Steunpunt Archiefwerking informatie samen in een online databank over meer dan 5.000 Vlaamse private archieven van personen, families en religieuze, culturele en maatschappelijke organisaties, verenigingen en enkele bedrijven. In deze Archiefbank Vlaanderen is informatie toegankelijk over archieven, die worden bewaard in rijks- en gemeentearchieven, bij categoriale archiefdiensten en private archiefbewaarplaatsen, bibliotheken, universiteiten, documentatiecentra, musea, heemkundige verenigingen en ook bij particulieren.

De bedoeling is het Vlaamse erfgoed integraal in kaart te brengen en bij te dragen aan de bescherming van privaat beheerde archieven.

Voor het behoud van archieven van personen, families of privaatrechtelijke instellingen bestaan geen wettelijke regelingen met uitzondering van het Vlaamse Erfgoeddecreet, dat export ervan kan tegengaan. De archieven van personen en particuliere organisaties zijn vaak bedreigd, want ze gaan verloren bij overerving, worden verkocht of verdwijnen naar het buitenland.

In 1994 en in 2004 vaardigde ook het parlement van de Waalse gemeenschap subsidiemaatregelen uit voor niet nader genoemde centra voor privé-archieven met een publieksfunctie en voor een raad met door de overheid benoemde leden, die daarop toezicht houdt.¹⁴

De missie van het Algemeen Rijksarchief is als volgt samen te vatten, namelijk het bevorderen van democratie in België door het behoud en toegankelijk maken van overheidsarchieven. De Belgische archiefwet van 1955 staat het Algemeen Rijksarchief toe om archieven van "bijzondere personen of van private verenigingen" te verwerven, te beheren en toegankelijk te maken, maar verplicht de instelling hiertoe niet.¹⁵ Particuliere archieven worden verworven vanuit het perspectief van hun belang voor het functioneren van de overheid. De Algemene Rijksarchivaris

¹² <http://arch.arch.be>

¹³ <http://www.vvbad.be/sectoren/archieventest/archieforganisatie>

¹⁴ <http://www.patrimoineculturel.cfwb.be/index.php?id=8340>

vraagt zich in zijn epiloog bij het Jaarverslag 2008 af of vanuit maatschappelijk oogpunt de aandacht beperkt moet blijven tot overheidsarchieven of dat meer aandacht moet worden besteed aan niet-overheidsarchieven met maatschappelijk belang.¹⁶ Hij bepleit voorts “samenwerking (geen concurrentie!) met erfgoedpartners binnen eenzelfde regio of stad, zowel structureel als incidenteel. De respectieve diensthoofden zullen aangemoedigd worden om op zoek te gaan naar vormen van samenwerking, meer bepaald op het vlak van collectievorming (verwerving, inlopen van de achterstanden bij de overbrenging van archieven).”

Overigens is er, op grond van de verdeling van taken in het Belgische archiefstelsel, voor het Algemeen Rijksarchief niet veel aanleiding of ruimte voor een actief beleid ten aanzien van particuliere archieven. De verantwoordelijkheid hiervoor is – als cultureel benoemde invalshoek – gedelegeerd naar de gewesten. Vóór deze federalisering was de zorg voor het erfgoed in de vorm van archieven nagenoeg geheel een aangelegenheid van particulier initiatief en lag het ook niet voor de hand dat een archiefinstelling van de overheid zich op dit terrein zou manifesteren.

De scheiding van de juridische verantwoordelijkheid voor publiekrechtelijke archieven enerzijds en voor privaatrechtelijke archieven anderzijds sluit goed aan op de hoge scores op machtafstand. De federale overheid is dominant ten aanzien van overheidsarchieven en laat de zorg voor particuliere archieven over aan de gewestelijke overheden, die ook niet zelf de acquisitie en het beheer van particuliere archieven voor hun rekening nemen, maar dat overlaten aan autonome private instellingen, die ze subsidiëren.

De financiële middelen van het Algemeen Rijksarchief zijn duidelijk geoormerkt voor het in stand houden van de organisatie en haar kerntaken. Het is niet verwonderlijk dat overheidsinstellingen in landen met een grote machtafstand weinig speelruimte hebben om hun middelen aan andere zaken te besteden dan aan hun kerntaken. In het Algemeen Rijksarchief ligt de nadruk op gelijke taakuitvoering door alle departementen (afdelingen) op basis van vakinhoudelijke normen en regels en vakmatige kennis en vaardigheden. Anderzijds is de besluitvorming over de acquisitie belegd bij een toetsingscommissie die adviseert aan de Algemene Rijksarchivaris en is de bewerking van particuliere archieven ondergebracht bij een kleine, centrale afdeling van het Algemeen Rijksarchief. Ook dit past bij een sterk hiërarchische besluitvorming in instituties in een cultuur met grote machtafstand en bij het inzetten van specialisten in organisaties die onzekerheid willen vermijden. Het toetsen van de theorie van Hofstede op het acquisitiebeleid van het Algemeen Rijksarchief van België is niet zonder problemen. Hofstede constateert in zijn bevindingen dusdanig verschillende scores in Vlaanderen en Wallonië dat hij ze als aparte entiteiten in zijn overzichten van landen presenteert. Het Algemeen Rijksarchief bedient echter het hele land en de Vlaamse en Waalse provincies. Deze complicatie maakt het Algemeen Rijksarchief van België eigenlijk ongeschikt als case. Toch kan gesteld worden dat de geringe belangstelling – of zelfs blinde vlek – voor particuliere

¹⁵ http://nl.wikisource.org/wiki/Archiefwet_van_24_juni_1955

¹⁶ *Jaarverslag 2008*, 85: http://extranet.arch.be/arch/Rijksarchief_jaarverslag_2008.pdf

¹⁷ <http://www.collectionscanada.gc.ca/about-us/index-e.html>

¹⁸ <http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/012/f2/012-301-e.pdf>. In dit beleidsplan staat alles wat in deze paragraaf in het kort beschreven is, uitgebreid genoteerd.

¹⁹ Laura Millar, “Discharging our Debt: The Evolution of the Total Archives Concept in English Canada”, *Archivaria* 46 (1998) 103-146, Vgl. Robert C. Fisher, “Records of dubious research value: developing and implementing acquisition policy for the records of non-profit organizations at library and archives Canada”, *Archivaria* 62 (2006) 47-75.

archieven goed past bij de scores van België op machtafstand (MAI 61) en onzekerheidsvermijding (OVI 97).

Canada

Uit de naam Library and Archives Canada (LAC) blijkt al dat de National Archives of Canada en de National Library of Canada gefuseerd zijn.¹⁷ LAC is de archiefdienst op federaal niveau. Deze fusie vond plaats in 2004. Het mandaat van de organisatie maakt duidelijk dat deze fusie voortgekomen is uit de wens gezamenlijk het erfgoed van Canada te beheren en te bewaren. De missie van LAC valt uiteen in drie aspecten, te weten: bouwen aan het culturele geheugen, toegang verlenen tot het documentaire erfgoed en dat erfgoed preservieren en het managen van de kennisbronnen met betrekking tot het verleden.¹⁸ De fusie is de uiterste consequentie van het *total archives* beleid. Het sedert de jaren '70 van de vorige eeuw gehanteerde begrip *total archives* houdt in dat zowel archiefbescheiden van de overheid als van particulieren worden bewaard ongeacht de drager, ook wel het medium geheten, met het doel de Canadese samenleving volledig te documenteren.¹⁹ Dit hangt samen met de sociale, historische en politieke context van Canada. Canada is een multiculturele natie waar men respect wenst voor diversiteit en waar tolerantie ten opzichte van diverse groepen immigranten hoog in het vaandel staat.²⁰ *Total archives* staat voor een totale visie op archieven en een totale visie op de samenleving. Dat is breder dan alleen een visie voor overheidsarchieven en oneindig veel breder dan alleen een visie voor geschreven archiefbescheiden.

De in 1985 opgerichte Canadian Council of Archives²¹ speelde samen met de National Archives of Canada een rol in het beleid inzake het gemeenschappelijke erfgoed. Vanaf de jaren '90 zochten lokale en regionale entiteiten sterker naar hun eigen sociale en culturele identiteit. Een identiteit die besloten ligt in het culturele erfgoed. Zo kon het gebeuren dat de collectieve verantwoordelijkheid voor het erfgoed moest worden gedeeld en dat niet meer alleen de National Archives of Canada hiervoor verantwoordelijk was.²²

Stedelijke en provinciale archiefdiensten beheren vanaf 1995 de particuliere archieven die zijn gevormd binnen de werkingssfeer van de betreffende dienst.²³ Ook ontstonden in deze periode enkele particuliere instellingen die particulier archief beheren, voornamelijk aan de universiteiten.

Het tot *archival system* geëvolueerde *total archives* is tot op de dag van vandaag leidend voor LAC. In het acquisitiebeleidsplan van 2000-2005 staat beschreven welke archieven op federaal niveau worden bewaard en welke archieven voor regionale en stedelijke archiefdiensten bestemd zijn. Tevens geeft dit beleidsplan aan welke thema's op grond van bepaalde criteria voor de National Archives of Canada interessant zijn.²⁴ In het beleidsplan 2005-2010 wordt het voornemen uitgesproken dat de nationale collectie de geografische, intellectuele, taalkundige en culturele diversiteit van Canada uit verleden en heden moet representeren. Richtinggevend is

²⁰ Terry Cook, "Archival Principles and cultural diversity: Contradiction, Convergence or Paradigm Shift"; A Canadian Perspective", *Comma* (2007) 3-4, 43-46.

²¹ <http://www.cdncouncilarchives.ca>

²² Millar, 139.

²³ National Archives of Canada, *Private Sector Acquisition: orientation 1995-2000*, 3.

²⁴ National Archives of Canada, *Collection Development Framework*:
<http://www.collectionscanada.gc.ca/collection/framework/003024-200-e.html>

ook het idee dat die archieven en archiefvormers relevant zijn, die alleen op nationaal niveau actief zijn/waren en die een maatschappelijke trend representeren.²⁵ Het nationale beleid inzake waardering en selectie van archieven is volledig gericht op acquisitie van overheidsarchieven en particuliere archieven. *Total archives* streeft ernaar op een zo ruim mogelijke wijze archieven te acquireren, die van *national significance* zijn, op welke drager dan ook. De federale overheid krijgt greep op deze archieven door LAC. LAC krijgt en neemt de vrijheid daadwerkelijk visie en beleid te ontwikkelen op acquisitie en daarover afspraken te maken binnen het *archival system*, bijvoorbeeld via de Canadian Council of Archives. Het is van belang trends in de samenleving te analyseren, omdat zo kan worden vastgesteld welke archieven van *national significance* zijn. *Total archives* past in de Canadese cultuur die openheid, tolerantie en respect voor diverse culturen hoog in het vaandel heeft. De overlegcultuur in het *archival system* (onder meer in de Canadian Council of Archives) komt overeen met de lage machtafstandsindex voor Canada (MAI 39). Het sterke individualisme (IDV 80) is misschien te relateren aan het ontstaan van allerlei particuliere instellingen die particuliere archieven beheren. De lage score op onzekerheidsvermindering (OVI 48) zou in verband kunnen staan met de Canadese openheid, tolerantie, respect en wederzijdse culturele kruisbestuiving. Het vieren van de diversiteit is hét uitgangspunt van *total archives*.

Duitsland

De kerntaak van het Bundesarchiv bestaat op grond van artikel 1 en 2 van de het *Bundesarchivgesetz* uit het beheer van archiefbescheiden die worden gevormd op het niveau van de Bondstaat.²⁶ Hoewel de wet niet ingaat op het verwerven en beheren van particuliere archieven, acht het Bundesarchiv het zijn taak particuliere archieven te verzamelen:

“Das Bundesarchiv sammelt auch schriftliche Nachlässe von bedeutenden Personen, Unterlagen von Parteien, Verbänden und Vereinen mit überregionaler Bedeutung sowie publizistische Quellen.” Dit is uitgewerkt in het *Sammlungsprofil Nachlässe und Bewertung von Nachlässen und Persönlichen Papieren*.²⁷ Volgens het *Sammlungsprofil* heeft het Bundesarchiv de verplichting “Unterlagen aus dem ‘privaten’ Wirken von Einzelpersonen auf Dauer zu sichern, nutzbar zu machen und wissenschaftlich zu verwerten, soweit diese von bleibendem Wert sind, um die gesamtgesellschaftliche Wirklichkeit abzubilden.” Uit deze doelstelling blijkt duidelijk de visie van het Bundesarchiv. De archieven die door overheidsorganen gevormd worden, zijn op zichzelf niet voldoende om een getrouw beeld te geven van de *gesamtgesellschaftliche Wirklichkeit*. Ook archieven van personen die werkzaam zijn geweest in onder meer politiek, ambtenarij, wetenschap, publicistiek en politieke bewegingen geven inzicht in deze werkelijkheid. Hoewel het Bundesarchiv door middel van het *Sammlungsprofil* meer stemmen uit de samenleving wil vastleggen dan alleen de stem die doorklinkt in de archieven die door de centrale overheid zijn gevormd, is in het *Profil* wel gericht op een beperkte groep personen met *überregionaler Wirkung oder Betätigung* en wat politiek, cultureel en maatschappelijk gezien ‘grote personen’ genoemd kunnen worden.

²⁵ Hofstede, 4.

²⁶ <http://www.bundesarchiv.de/bundesarchiv/index.html.de>

²⁷ http://www.bundesarchiv.de/tools/tracker.html?url=/imperia/md/content/abteilungen/abtb/sammlungsprofil_nachlaesse_bewertung.pdf&q=sammlungsprofil

²⁸ Frits Boterman, *Moderne geschiedenis van Duitsland 1800-1990* (Amsterdam en Antwerpen 1996) 411.

Een belangrijke verklaring voor deze oriëntering van het *Sammlungsprofil* kan worden gevonden in de sociale structuur die in de periode na het einde van de Tweede Wereldoorlog is ontstaan. Vanaf 1945 ontstond in de drie westelijke bezettingszones die later de Bondsrepubliek Duitsland zouden gaan vormen een *Leistungsgesellschaft* waarbij managers, industriëlen, bankiers en financiers meer invloed en status in de samenleving verwierven.²⁸ Daarnaast kreeg democratisering van de samenleving een nieuwe impuls doordat veel posities in de top laag van politiek, bestuur, economie en maatschappelijke en culturele organisaties werden bezet door nieuwe mensen met democratische principes. Deze elites groeiden uit tot de dragers van een nieuwe, democratische Duitse samenleving. Gekoppeld aan het Duitse verleden, waarin invloedrijke en vooraanstaande individuen altijd een grote rol hebben gespeeld, heeft dit tot gevolg gehad dat in Duitsland nog steeds veel aandacht bestaat voor ‘grote personen’.

Het benadrukken van de *überregionaler Wirkung und Betätigung* van personen van wie persoonlijke archieven worden verworven, kan verder worden verklaard door het feit dat alle *Bundesländer* beschikken over een eigen *Archivgesetz* en eigen archief-beherende instellingen.²⁹ Deze archiefinstellingen ontplooiën ook eigen initiatieven om de schriftelijke nalatenschappen van personen die op het niveau van de *Bundesländer* een rol hebben gespeeld, te verwerven. Zo gaat bij het Niedersächsisches Landesarchiv “Die Sorge um die Pflege und Erhaltung des archiwwürdigen Schriftgutes (...) über die Landesverwaltung hinaus und umfasst alle Bereiche der Gesellschaft.”³⁰

In het *Sammlungsprofil* van het Bundesarchiv wordt expliciet aangegeven dat archieven worden verzameld van personen die werkzaam zijn geweest in wetenschap, publicistiek en media voor zover die niet door gespecialiseerde archieven of gespecialiseerde instellingen worden verzameld. De samenwerking met deze gespecialiseerde archieven en instellingen wordt in het *Profil* expliciet benoemd.

Het Bundesarchiv treedt op als bemiddelaar tussen de eigenaren van particuliere archieven en deze instellingen. Bij uitzondering neemt het Bundesarchiv deze archieven op, wanneer de genoemde instellingen hier niet toe in staat zijn. Samenwerking met andere instellingen die op het niveau van de Bondsstaat archieven verzamelen, wordt als wenselijk omschreven.

In het *Sammlungsprofil* wordt bijzondere aandacht besteed aan personen die een rol hebben gespeeld in buitenparlementaire politieke stromingen. Deze bijzondere aandacht valt in de eerste plaats te verklaren vanuit de Duitse geschiedenis. Met name tijdens het Derde Rijk werden veel groepen buiten de politiek geplaatst en was er weinig aandacht voor de stem van politieke minderheden.

In de tweede plaats valt de aandacht te verklaren aan de hand van de buitenparlementaire politieke groepen en stromingen die met name in West-Duitsland actief waren. Evenals in andere landen in het Westen waren de jaren zestig van de twintigste eeuw een periode van grote maatschappelijke veranderingen, waarbij met name het oorlogsverleden van de oudere generatie Duitsers en de door jongeren als ‘gezapig’ beschouwde maatschappelijke verhoudingen ter discussie kwamen te staan.³¹ Andere kenmerken van de bewegingen die in deze periode opkwamen, waren afkeer van het kapitalisme en de Verenigde Staten. De brede buitenparlemen-

²⁹ Op de website www.archivschule.de zijn links opgenomen naar de *Archivgesetze* en de archiefinstellingen van de verschillende *Bundesländer*.

³⁰ http://www.nla.niedersachsen.de/portal/live.php?navigation_id=24763&article_id=85891&psmand=187

³¹ Boterman, 455-457.

taire oppositie staat in Duitsland bekend als de *Ausserparlamentarische Opposition* en markeerde het beginpunt van een roerige periode die heeft geleid tot fundamentele veranderingen in de Duitse maatschappij.

In de derde plaats valt de aandacht voor buitenparlementaire politieke groeperingen en de vredesbeweging te verklaren aan de hand van de Duitse eenwording. Met name in de Duitse Democratische Republiek is de inbreng van de rol van de vredesbeweging zeer groot geweest. De massademonstraties in 1989 en de opkomst van de Oost-Duitse *Bürgerrechtbewegung* culmineerden uiteindelijk in de Duitse eenwording, de *Wiedervereinigung*.³² De snelheid en de relatieve vreedzaamheid waarmee deze historische veranderingen zich voltrokken, waren nooit mogelijk geweest zonder druk van buitenparlementaire politieke groeperingen.

De Duitse geschiedenis van de afgelopen tachtig jaar laat dus een tweeledig beeld zien. Aan de ene kant zijn buitenparlementaire politieke groeperingen lange tijd verboden geweest in zowel het Derde Rijk als in de DDR. Aan de andere kant hebben buitenparlementaire groepen een belangrijke rol gespeeld in de maatschappelijke ontwikkelingen in de BRD en de val van de DDR. De aandacht voor deze groeperingen in het *Sammlungsprofil* is dan ook begrijpelijk, gezien de rol van deze groeperingen in de Duitse geschiedenis.

Duitsland kent een relatief kleine machtafstand. Dit houdt ondermeer in dat een verregaande mate van gelijkheid tussen machtige personen en minder machtige personen als normaal en wenselijk wordt beschouwd. In relatie tot de onderzoeksvraag mag worden verwacht dat bij het Duitse Bundesarchiv aandacht bestaat voor de verwerving en het behoud van particuliere archieven. Minder machtige elementen in de samenleving hebben immers ook een geaccepteerde rol en plaats binnen die samenleving. Daarnaast mag worden verwacht dat het beleid niet alleen van bovenaf door de overheid is opgelegd, maar ook vanuit het werkveld is vormgegeven, ondersteund en gekritiseerd. Deze hypothesen worden bevestigd door het bestaan van het *Sammlungsprofil* en de aandacht voor *Nachlässe*, *Verbandsschriftgut* en *Zeitgeschichtliche Sammlungen*. Maar deze aandacht kan ook worden verklaard als reactie op de overheersende rol van de overheid in de recente Duitse geschiedenis. Mede ter compensatie is er nu ook aandacht voor de rol van groepen en individuen buiten de staat om een beeld te krijgen van *gesamtgesellschaftliche Wirklichkeit*. Met de relatief hoge mate van individualisme (en een relatief geringe mate van collectivisme) kan samenhangen dat niet alleen particuliere archieven van groepen, maar ook particuliere archieven van natuurlijke personen door het Bundesarchiv worden verworven. Individualisme maakt het daarnaast waarschijnlijk dat het beleid van het Bundesarchiv mede is vormgegeven op basis van inbreng van individuele archivarissen.

De middelmatige score van Duitsland op de onzekerheidsvermijdingindex laat zien dat men enerzijds niet geneigd is tot het nemen van grote risico's, maar anderzijds ook niet bovenmatig probeert onzekerheden en risico's te vermijden. Op basis hiervan mag worden verwacht dat er vanuit het Bundesarchiv en vanuit de centrale overheid weliswaar formele en wellicht informele regels zijn voor de verwerving van particuliere archieven, maar dat er daarnaast ook ruimte wordt geboden aan eigen interpretaties en eigen initiatieven. Deze eigen initiatieven hebben onder meer de vorm van private instellingen die zich bezighouden met de verwerving en selectie van particuliere archieven.

³² Boterman, 415-418.

³³ Erik Jan Zürcher, *Een geschiedenis van het moderne Turkije* (2e dr.; Amsterdam 2006) 506.

Turkije

De Republiek Turkije is een parlementaire democratie, met een éénkamerstelsel. Het parlement noemt men de Grote Nationale Vergadering van Turkije.³³ In Turkije duidt men de staat aan met de letters TC: *Türkiye Cumhuriyeti* (Republiek Turkije). De republiek werd uitgeroepen in 1923 waarmee een einde kwam aan het Ottomaanse Rijk. Eerste president was (de latere) Mustafa Kemal Atatürk (1881?-1938), wiens nagedachtenis nog altijd alomtegenwoordig is in Turkije.

In de Nederlandse media wordt vaak gezegd over Turkije dat er een scheiding tussen kerk en staat geldt. Er is echter veeleer sprake van een controle door de staat over het religieuze leven, in plaats van een sterke scheiding. In Turkije spreekt men in dit verband niet van secularisme, maar van *laiklik*: laïcisme. Die gecontroleerde godsdienst is in de eerste plaats de soennitische islam. Deze stroming is dominant in Turkije.

In de Ottomaanse tijd noemde men de nationale archiefbewaarplaats: Schatkamer van Documenten (*Hazine-i Evrak*, ingesteld in 1846³⁴). De naam van de huidige nationale archiefinstelling van Turkije luidt voluit: Directoraat-Generaal voor de Staatsarchieven van het Ministerie van de Premier van de Republiek Turkije. De Staatsarchieven behoren dus tot de portefeuille van de minister-president. De taken van de Staatsarchieven zijn bepaald in de wet nr. 3056 betreffende de organisatie van het Ministerie van de Premier uit 1984. Art. 2 lid g somt de taken op, waaronder

- Alle soorten informatie en documenten verzamelen, waarden en bewaren met betrekking tot het leven van staat en natie.
- Archiefdocumenten die zich bevinden in bezit van verscheidene openbare raden en instellingen en privé-personen waarborgen, verzamelen, zo nodig aankopen, deze repareren en restaureren, klasseren en vertalen en waar dat passend geacht wordt publiceren.
- Uit archiefdocumenten die een historisch, cultureel en esthetisch belang vertegenwoordigen collecties samenstellen, zo nodig een archiefmuseum inrichten en tentoonstellingen openen [voor het publiek]

Met 'staat' zal worden bedoeld: het Ottomaanse Rijk en zijn opvolger, de Republiek Turkije. Wat precies 'natie' inhoudt is niet zonneklaar. In de praktijk genieten in Turkije, zeker in 1984, Turkstalige, soennitische moslims een voorkeurspositie. Koerden, voor zover ze zich als zodanig manifesteren, en de kleine, bij wet erkende Grieks-orthodoxe, Armeense en joodse gemeenschappen vallen daarbuiten. Het is echter de vraag of we daarmee kunnen stellen dat in wet nr. 3056 met 'natie' ook uitsluitend op Turkstalige, soennitische moslims wordt gedoeld. Het is immers mogelijk dat er een discrepantie is tussen wetgeving en praktijk.

Het werk van de Staatsarchieven is tenminste gedeeltelijk politiek gemotiveerd. Dat is eenvoudig te zien op hun website, waar de knop *Ermeni meselesi* (Armeense kwestie) prominent in het midden staat. De politieke bedoelingen lijken in dit geval vooral op landgenoten gericht, want zowel de knop als de informatie die erop volgt zijn Turkstalig.³⁵

In een in het Nederlands Archievenblad in 1993 gepubliceerd interview zegt de Directeur-Generaal van de Staatsarchieven, Binark: "Het is de bedoeling dat alle archieven onder de controle vallen van het Directoraat-Generaal voor de

³⁴ İsmet Binark, *A short history of the Turkish archives its value and importance work done to improve archival services* (The Directorate of the Republic Archives, Ankara 1992) 6.

³⁵ <http://www.devletarsivleri.gov.tr>

Staatsarchieven en dat het Directoraat de eerste autoriteit is op archiefgebied in Turkije.”³⁶ In een noot voegt Hofland daaraan toe: “Wat betreft particuliere archieven: de belangrijke moeten verplicht ingeleverd worden.”

Maar wat verstaat men in Turkije onder particuliere archieven? Volgens artikel 3 (f) van de ‘Regeling inzake archiefdiensten van de staat’³⁷ zijn particuliere archieven: archieven (in de zin van artikel 3 (a)) die zich bevinden in handen van natuurlijke en rechtspersonen en die vallen buiten de publieke instellingen en organisaties. Art. 3 (a) geeft een (algemene) definitie van archiefmateriaal met onder meer de volgende kenmerken die dus ook voor particuliere archieven gelden:

1. betrekking hebbend op de Turkse Staat en Natie;
2. minstens dertig jaar oud of minstens vijftien jaar geleden afgehandeld;
3. alle soorten van geschreven documenten, registers, afbeeldingen enzovoort;
3. van historische, politieke, sociale, culturele, juridische en technische waarde voor de toekomst van de Turkse natie;
4. van belang als bewijs van rechten en voor het inzicht in ethiek, gewoonten en tradities of specifieke sociale kenmerken van een periode.

De Turkse wet- en regelgeving veronachtzaamt een belangrijk en vaak groot deel van particuliere archieven, namelijk het deel waarmee de overheid, ten tijde van de vorming, geen bemoeienis heeft gehad. Ataman concludeert: “What Turkish legislation refers to as private archives has got nothing to do with the private archives concept. The state’s understanding of private archives is ONLY official archives in the hands of private individuals and bodies. So, it does not take into account the “real” private archives, let alone acknowledging their existence.”³⁸

De eerder aangehaalde opmerkingen uit het interview met Directeur-Generaal Binark kunnen met kennis van de ‘Regeling inzake archiefdiensten van de staat’ beter geïnterpreteerd worden. Als Binark zegt dat het de bedoeling is dat alle archieven vallen onder de controle van de Staatsarchieven, bedoelt hij: alle overheidsarchieven, inclusief particuliere archieven volgens de definitie uit de regeling. Bestudering van de catalogus van de Staatsarchieven leert dat er geen particuliere archieven zijn opgenomen, of althans beschreven in de online catalogus. Er zijn wel enkele bedrijven vermeld als archiefvormer, bijvoorbeeld de *Sümerbank*.³⁹ Dit was echter een staatsonderneming.⁴⁰

Vroeger was in het *Unesco Archives Portal* naast de beroepsvereniging *Arşiv-Der* nog één relevante ‘association’ vermeld: *Tüstav (Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı, Stichting voor Onderzoek van Sociale Geschiedenis van Turkije)*. Deze instelling richt zich op het verzamelen van archiefmateriaal met betrekking tot de Communistische Partij van Turkije.⁴¹

De inmiddels niet meer beschikbare *Turkish archives site* bevatte “links to archival organizations in Türkiye”. (Soms vermijdt men gebruik van het woord ‘Turkey’ vanwege het synoniem met kalkoen, wellicht onwetend dat de naam van de vogel is afgeleid van die van het land in plaats van andersom.) Onder ‘private sector’ waren

³⁶ P. Hofland, “Schatkamer der archieven. Het archiefwezen in Turkije”, *Nederlands Archievenblad* (1993) 216-228.

³⁷ <http://www.devletarsivleri.gov.tr/Forms/pgArticle.aspx?Id=9A7ECB76-4A29-4092-920B-4E1C80E81B62>. Engelse tekst in *Archivum* 41 (1996) 225-232. Daarin is ‘özel arşivler’ vertaald door ‘special archives’, terwijl worden bedoeld: particuliere archieven. Het is verwarrend dat ‘özel’ zowel ‘privé / particulier’ als ‘bijzonder’ betekent. Zie ook Bekir Kemal Ataman, ‘Özel arşivler’ (Particuliere archieven), *İskenderiye yazıları* (Alexandrijnse geschriften) 9/4 (1997).

Geraadpleegd via <http://www.beyaz.net/tr/arsiv/makaleler/bekir-kemal-ataman/ozel-arsivler.html>

alleen twee archieven van banken vermeld: Yapı Kredi Bank en Ottomaanse Bank.⁴² Onder ‘non-governmental organizations’ waren tien instellingen vermeld, waaronder Tüstav. Tenslotte waren twee buitenlandse instellingen vermeld “that relate to Turkey but not within the borders of Turkey.” Niet genoemd was het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam. Dit is echter wel het vermelden waard, want het instituut heeft een speciale Turkse afdeling, waartoe ook archieven horen.⁴³

Het antwoord op het eerste deel van de opdracht kan stellig zijn, want het nationale beleid inzake waardering en selectie van archieven houdt *geen* rekening met particuliere archieven / archiefvormers. De Turkse regelgeving, met name de ‘Regeling inzake archiefdiensten van de staat’, hanteert een eigen definitie van ‘particulier archief’. De crux om te bepalen of archief aan deze definitie voldoet is het eigendom: is het in particuliere handen of niet? Daarnaast speelt een sterke oriëntatie op de Turkse staat en natie een rol.

In het tweede deel van de opdracht gaat het om de samenhang met de context, om verklaring. De scores van Turkije bij Hofstede corresponderen in sterke mate met de context waarin archivariissen opereren, voor wat betreft machtafstand en onzekerheidsvermijding. Ataman stelt dat de wijze waarop de staat aankijkt tegen particuliere archieven verklaard kan worden doordat de Turkse staat “sees itself as if it is still in the imperial period.”⁴⁴ De grote machtafstand verklaart de desinteresse bij de Staatsarchieven voor particuliere archieven (volgens het internationale begrip). De grote onzekerheidsvermijding verklaart daarnaast de nadruk die daarbij gelegd wordt op de ‘Turkse staat en natie’.

Verenigde Staten van Amerika

Wanneer men in de Verenigde Staten over archieven spreekt, maakt men onderscheid tussen *records* en *archives*. *Records* zijn de bescheiden die nog een actieve rol spelen in de processen waarbinnen zij zijn opgemaakt of ontvangen. Onder *archives* worden de bescheiden verstaan die hun actieve rol in het bedrijfsproces hebben verloren, maar nog wel *evidential* en *informational value* hebben in een cultureel erfgoed kader.

Overheidsarchieven (zowel *records* als *archives*) zijn alle archieven van de federale overheid, regionale en lokale overheden, en worden aangeduid met de term *public records*, vaak ook wanneer het naar Amerikaanse maatstaven *public archives* betreft. Particuliere archieven worden doorgaans *manuscripts* genoemd. Ook de term *papers* wordt wel eens gebezigd, bijvoorbeeld wanneer het gaat om de archieven van president Bush: de *Bush papers*. Het gebruik van de wat letterlijke vertaling van particuliere archieven, *private archives*, is zeer sporadisch. Onder particuliere archieven worden in de Verenigde Staten feitelijk alle niet overheidsarchieven verstaan. Het kan dan gaan om persoonsarchieven, familiearchieven, kerkarchieven, bedrijfsarchieven enz.

Het belangrijkste instituut voor archieven op federaal niveau is de National Archives and Records Administration (NARA). NARA is gevestigd in Washington en kent

³⁸ Persoonlijke e-mail van Bekir Kemal Ataman aan Erik Visscher (27-10-2009).

³⁹ <http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/>

⁴⁰ Zürcher, 239.

⁴¹ <http://www.tustav.org>

⁴² <http://www.obarsiv.com/index.html>

⁴³ <http://www.iisg.nl/uste/>

⁴⁴ Persoonlijke e-mail van Ataman aan Visscher (27-10-2009).

veertien dependances in negen regio's waarin de vijftig staten en het district Columbia zijn onderverdeeld. Eveneens onder NARA vallen zeventien Federal Records Centers en het National Personnel Records Center.⁴⁵ Naast het federale archiefwezen kent elk van de vijftig deelstaten een eigen archiefwezen. Aan het hoofd daarvan staat de State Archives, vaak gecombineerd met de State Library. De State Archives beheren primair de archieven die door de organen van de staat worden gevormd. Daarnaast worden door State Archives archieven van *community organisations*, lokale overheden én particulieren beheerd. Ook vormen ze het eerste aanspreekpunt voor de county en municipal archives. De taken van de State Archives liggen verankerd in *State law*. Hierdoor kan in principe elk State Archives andere taken hebben. In Florida zijn de taken vastgelegd in de *Florida Statutes*. Daarin is uitdrukkelijk vermeld dat naast het beheer van *state records* en *state archives* ook het acquireren van particuliere archieven waarvan het beleid van de Division of Library and Information Services of the Departement of State zegt dat ze de moeite waard zijn voor de staat om te behouden, tot de taken gerekend moet worden. Beth Golding van de Florida State Archives laat echter weten dat de mate waarin dit gebeurt zeer beperkt is vanwege gebrek aan tijd en geld.⁴⁶

NARA houdt zich in principe alleen met federale overheidsarchieven bezig. Dit is terug te zien in de collectie, waarvan met zekerheid gezegd kan worden dat deze voor meer dan 99% uit *public records* en *archives*, zowel fysiek als digitaal, bestaat. De enorme omvang van de collectie zou men kunnen verklaren vanuit het individualisme binnen de staat, waar Hofstede en Hofstede van zeggen dat het tot veel en omvangrijke archiefstukken kan leiden. Opvallend is dat in het *Strategic Plan 2006-2016: Preserving the past to protect the future*, waarin ook wordt ingegaan op waardering en selectie, niet één keer wordt verwezen naar *manuscripts*, *manuscript collections* of *papers*. Met de kennis dat meer dan 99% van de collectie bestaat uit overheidsarchieven, kan worden geconcludeerd dat wanneer naar particuliere archieven in de Verenigde Staten wordt gekeken, NARA eigenlijk geen rol van betekenis speelt.

Al worden op het niveau van de deelstaten door de State Archives wel pogingen gedaan om particuliere archieven te acquireren, NARA houdt zich op federaal niveau in het geheel niet bezig met de acquisitie van *manuscripts*. Dat is te wijten aan de dichotomie of tweedeling die binnen het Amerikaanse archiefwezen bestaat tussen het beheer van overheidsarchieven en het beheer van particuliere archieven. De oorzaak van deze dichotomie is vooral te vinden in de verschillende manieren waarop naar de functie van archieven werd gekeken al voor de oprichting van het NARA in 1934. Binnen de zogenaamde *historical manuscripts tradition* werden particuliere archieven verzameld om aan de hand daarvan de geschiedenis te kunnen bestuderen. In de *public archives tradition* werd de overheid geacht archieven te vormen om de rechten van Amerikaanse burgers te garanderen, zonder dat daarbij werd nagedacht over de cultuurhistorische waarde die de archieven konden vertegenwoordigen.⁴⁷

⁴⁵ <http://www.archives.gov>

⁴⁶ Persoonlijke e-mail van Beth Golding aan Eline de Graaf (9-11-2009).

⁴⁷ Elizabeth Shepherd, *Archives and archivists in 20th century England* (Ashgate, Farnham 2009) 9.

Toen aan het begin van de twintigste eeuw werd gelobbyd voor en onderhandeld over de oprichting van een nationaal archief, bestond de kans om de bestaande tweedeling te doorbreken en de acquisitie van particuliere archieven aan de taken van het nieuw te stichten instituut toe te voegen. Een complicerende factor om de bestaande dichotomie te doorbreken, vormden de twee commissies die door de American Historical Association waren ingesteld naar aanleiding van de toenemende lobby voor een nationaal archief: de Public Archives Commission en de Historical Manuscripts Commission. Terwijl eerstgenoemde commissie open leek te staan voor een debat over het al dan niet opnemen van het verzamelen van particuliere archieven in het takenpakket van de National Archives, werd door laatstgenoemde commissie direct de deur dichtgegooid met de conclusie dat private instituten die taken op zich moesten blijven nemen die hen van oudsher meer pasten.⁴⁸ In scherpere bewoordingen zou men kunnen zeggen dat de National Archives zich volgens de commissie niet had te bemoeien met het acquireren van particuliere archieven. Het feit dat een van de belangrijkste voorvechters van de oprichting van de National Archives, Jameson, zich voornamelijk moest bezighouden met het overtuigen van het Congres een nationaal archief te bouwen en zo minder oog kon hebben voor het takenpakket dat de National Archives toebedeeld zou krijgen, droeg evenmin bij.⁴⁹ Bovendien moet duidelijk gesteld worden dat er sprake was van twee kampen corresponderend met de twee tradities en dat het kamp van de *public archives tradition* er wel voor open stond maar niet op uit leek te zijn om de dichotomie te doorbreken. Als dat element ook nog in de strijd om een Nationaal Archief had moeten worden meegenomen, zou het vermoedelijk nog veel langer hebben geduurd voor het gebouw er daadwerkelijk had gestaan. Met het laten bestaan van de tweedeling werd ook de mogelijke rol die het NARA had kunnen spelen op het gebied van de acquisitie van archieven terzijde geschoven, een situatie waarin redelijkerwijs na al die jaren van het naast elkaar bestaan van tradities vandaag de dag niet direct verandering meer verwacht kan worden. Des te interessanter is het om te zien hoe in de Verenigde Staten met particuliere archieven wordt omgegaan, terwijl er geen bemoeienis van overheidswege is.

De *historical manuscripts tradition* is ontstaan bij (*state*) *historical societies*; genootschappen die zich bezighouden met onderzoek naar de geschiedenis van bijvoorbeeld de staat, een deel daarvan of een enig ander onderwerp. De *societies* (de oudste is de Massachusetts Historical Society, in 1791 opgericht) zijn veelal gesticht door leden die deel uitmaken van de elite van de Amerikaanse samenleving, met als doel de rol van de eigen groep in de (stichting van de) samenleving te onderzoeken en voor het nageslacht vast te leggen. Het verzamelen en veiligstellen van de *manuscripts* was een van de manieren om daaraan invulling te geven. Een extra noodzaak om zelf archieven te acquireren was gelegen in het feit dat de toegang tot veelal onontsloten overheidsarchieven zeer miniem was en de informatie dientengevolge elders gevonden moest worden.

Naast *historical societies* is er nog een grote variëteit aan andere instituten die particuliere archieven beheren. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om State libraries, openbare bibliotheken, privébibliotheken, medische genootschappen, erfgoedcentra, universiteitsbibliotheken, musea, nationale parken en onderzoekscentra, zo blijkt uit de

⁴⁸ Richard C. Berner, *Archival theory and practice in the United States* (University of Washington Press, Seattle and London 1983) 17.

⁴⁹ Victor Gondos, *Franklin Jameson and the birth of the National Archives. 1906-1926* (University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1981).

National Union Catalogue of Manuscript Collections die door de Library of Congress wordt bijgehouden.⁵⁰ Het feit dat vele bibliotheken, zowel publiek als privaat, betrokken zijn bij het beheer van particuliere archieven heeft ertoe geleid dat deze archieven vaak veel beter ontsloten zijn dan overheidsarchieven. Richard Berner gaat in zijn boek *Archival theory and practice in the United States* uitgebreid in op het verschil in beschrijven en de vruchteloze pogingen die vanuit het archiefwezen zijn gedaan om de beheerders van particuliere archieven ervan te overtuigen dat de manier waarop overheidsarchieven werden ontsloten ook toegepast zou moeten worden op de *manuscript collections*.

Individualisme versus collectivisme is een van de dimensies die Hofstede behandelt. Met een score van 91 uit 100 staan de Verenigde Staten bovenaan als meest individualistische samenleving van de 74 onderzochte samenlevingen. Dat houdt in dat de Amerikaan in beginsel alleen voor zichzelf verantwoordelijk is en in geringe mate (of niet) voor anderen. Redenerend vanuit deze 'mind your own business'-gedachte, zou het kunnen zijn dat de National Archives and Records Administration zich alleen bezighoudt met het beheren en ontsluiten van archieven die door de overheid zijn gevormd. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn, maar de vraag is of dat enkel het gevolg is van het individualistische karakter van de Amerikaanse samenleving. Het feit dat het NARA geen particuliere archieven verzamelt, vloeit mede voort uit een dichotomie tussen twee tradities; de historical manuscripts tradition en de public archives tradition. De conclusie is dat met particuliere archieven in het nationale beleid van de Verenigde Staten inzake waardering en selectie van archieven geen rekening wordt gehouden en dat deze situatie zowel kan worden toegedicht aan het binnen de samenleving heersende individualisme als zeker ook aan de historisch gegroeide dichotomie die op federaal niveau bestaat tussen het beheer van particuliere en overheidsarchieven.

Tot slot nog een nuancering op de eerdere constatering dat de federale overheid zich geenszins bezighoudt met particuliere archieven. Er is namelijk één uitzondering, en die bestaat voor de archieven van de presidenten van de Verenigde Staten, de zogenaamde *presidential papers* of *archives*. Deze archieven, die (tot aan president Nixon) als particuliere archieven worden beschouwd, komen in een *presidential library* (!), waarin niet alleen het archief van de president, maar ook die van kabinetsleden en andere naasten van de president een plaats krijgen. De *presidential libraries* (thans 13) ressorteren onder NARA, maar de met elk van deze *libraries* verbonden particuliere steunstichting (waarin de ex-president en zijn familie vaak een grote stem hebben) zijn nauw betrokken bij het beheer.

⁵⁰ <http://www.loc.gov/coll/nucmc/repositorieslist.html>

Conclusie

De eerste vraag of en op welke wijze particuliere archieven/archiefvormers betrokken zijn in het nationale beleid (met name het beleid voor/van het Nationaal Archief) inzake waardering en selectie van archieven, is in de landenstudies beantwoord: volmondig ja in Canada en Duitsland, een “ja maar” in België en nee in Turkije en de Verenigde Staten (mits men de *presidential libraries* uitsluit).

De tweede vraag (in hoeverre dat samenhangt met de politieke, sociale, culturele enz. context waarin de archivariissen in een bepaald land opereren) is bevestigend beantwoord. De verschillen echter liggen in de verklaring uit de verschillende contextuele factoren, in ons model aangeduid met (C1) (cultuurdimensies) en (C2) (andere contextuele factoren van invloed op het nationaal archief). De grote machtafstand in Turkije verklaart de desinteresse bij de Staatsarchieven voor particuliere archieven, terwijl de grote onzekerheidsvermijding een verklaring is voor de nadruk die in het acquisitiebeleid gelegd wordt op de ‘Turkse staat en natie’.

De factoren (C1) en (C2) kunnen niet steeds worden onderscheiden. In België past de geringe belangstelling van het Algemeen Rijksarchief voor particuliere archieven goed bij de scores van België op machtafstand en onzekerheidsvermijding, maar daarnaast is van belang dat de federalisering de zorg voor cultuur naar de gemeenschappen heeft overgeheveld.

De overlegcultuur in het Canadese *archival system* die zeker heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van het *total archives* concept, komt overeen met de lage machtafstandsindex voor Canada. Het sterke individualisme is misschien te relateren aan het ontstaan van allerlei particuliere instellingen die particuliere archieven beheren. De lage score op onzekerheidsvermijding zou in verband kunnen staan met de Canadese openheid, tolerantie, respect en wederzijdse culturele kruisbestuiving - culturele aspecten die ook weer in het *total archives* concept terugkeren.

De aandacht van het Duitse Bundesarchiv voor de verwerving en het behoud van particuliere archieven kan samenhangen met de relatief kleine machtafstand: minder machtige elementen in de samenleving hebben immers ook een geaccepteerde rol en plaats binnen die samenleving. Maar deze aandacht kan ook worden verklaard als reactie op de overheersende rol van de overheid in de recente Duitse geschiedenis.

Het individualisme in de Verenigde Staten lijkt van invloed op het beleid van de National Archives and Records Administration die zich alleen bezighoudt met het beheren en ontsluiten van archieven die door de overheid zijn gevormd. Maar het blijkt dat de dichotomie tussen de *historical manuscripts tradition* en de *public archives tradition* een minstens zo gewichtige factor is. Net als elders is de infrastructuur voor het beheer van particuliere archieven buiten het overheidsarchiefwezen van belang.

Zoals we al eerder constateerden is het gebruik van de dimensiemodellen van Hofstede als verklaringsmodellen niet zonder bezwaren.⁵¹ Het risico bestaat bij een comparatieve benadering dat elk zich meer of minder voordoen van een verschijnsel ten opzichte van een ander land met enig zoekwerk altijd wel toegeschreven kan worden aan één van de scores op de verschillende dimensies. Met hetzelfde creatieve denken kan dikwijls echter evengoed het tegengestelde gevonden worden.

⁵¹ Ketelaar, ‘Competenties comparatief’, 113-114.

Desalniettemin zien we een opvallende correlatie van de machtafstandsindex (MAI) met de mate waarin de nationale archiefinstelling particuliere archieven acquireert:

Cultuurdimensies	MAI	IDV	MAS	OVI	LTG	wel/geen acquisitie particuliere archieven door NA
België	groot	hoog	hoog	sterk	hoog	geen
Turkije	groot	laag	hoog	sterk	?	geen
Verenigde Staten	klein	hoog	laag	zwak	laag	geen
Canada	klein	hoog	laag	zwak	laag	wel
Duitsland	klein	hoog	laag	sterk	laag	wel
Nederland	klein	hoog	laag	zwak	hoog	wel

Mogelijk dat de politieke missie van de centrale overheid en de mate waarin zij zich verantwoordelijk voelt voor het welvaren van de samenleving (wat trouwens ook in de MAI en IDV kan zijn weerspiegeld) iets kan betekenen voor de betrokkenheid van het nationaal archief bij particuliere archieven.

Hoe ook de precieze verhouding tussen de verschillende contextuele factoren moge zijn, het is duidelijk dat het beleid inzake particuliere archieven niet los gezien mag worden van de politieke, sociale, culturele enz. context waarin archivarissen in een bepaald land opereren. Deze contextuele factoren verschillen naar plaats en tijd. Dat geldt niet alleen in de onderzochte landen, maar ook voor het Nederlandse nationale, regionale of lokale bestel. Beleid en bestel zijn niet onveranderlijk en evenmin vanuit de ene context zonder meer te imiteren in een andere context.

Over de auteurs en redacteuren

Ron Blom werkt sinds 2000 bij het Stadsarchief Amsterdam. Hij promoveerde in 2004 en publiceerde in het *Archievenblad* en het *Biografie Bulletin*. Onlangs verscheen zijn biografie *Frank van der Goes*. Blom maakt deel uit van het Platform Particuliere Archieven (PPA) en is redacteur van het geplande *S@P Jaarboek over Oorlog en Archieven*.

Filip Boudrez studeerde geschiedenis aan de universiteit van Leuven. In 1997 studeerde hij ook af als archivaris en documentbeheerder. In dat zelfde jaar volgde hij cursussen *software engineering* en computerprogrammering. Hij werkte van oktober 2000 tot december 2003 in het DAVID-project (Digitaal Archiveren in Vlaamse Instellingen en Diensten). Als onderzoeker ontwikkelde hij digitale archiveringsstrategieën, praktische richtlijnen en *best practices* voor allerlei types digitale archiefdocumenten (e-mail, kantoordocumenten, websites, databanken, content management systemen, GIS, enzovoorts). Hij is momenteel medewerker van het stadsarchief Antwerpen alwaar hij de eDAVID-resultaten in de praktijk omzet. Voor het stadsarchief Antwerpen en de stad Antwerpen ontwikkelde hij een digitaal depot. Binnen het Expertisecentrum DAVID zet hij het onderzoek naar digitale archivering verder. Hij focust hierbij op de werkgebieden authenticiteit en digitale depots. Hij ontwikkelt ook softwaretoepassingen waarmee de eDAVID aanbevelingen in de praktijk kunnen worden gezet.

Teun de Bruijn studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Leiden en is sinds 1986 werkzaam bij Erfgoedcentrum DiEP te Dordrecht, onder andere als archiefinspecteur en hoofd collectiebeheer. In 2011 is hij benoemd tot gemeentearchivaris van Dordrecht en van dertien regio gemeenten.

Dirk Jan Dolging is gemeentelijk archiefinspecteur van het Gelders Archief te Arnhem. Daarvoor was hij werkzaam bij het Regionaal Archief Zutphen. In 2011 behaalde hij aan de UvA het masterdiploma Archiefwetenschap. Eerder studeerde hij geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen, met als specialisatie Midden- en Oost-Europese Geschiedenis.

Ines van Dijk werkt sinds 2003 als beleidsmedewerker archief en informatiediensten bij achtereenvolgens de Stichting Pensioen- en Verzekeringskamer en De Nederlandsche Bank N.V. Hiervoor werkte zij als beleidsadviseur, onderzoeker en informatiebemiddelaar op het terrein van arbeidsintegratie en scholing bij diverse organisaties van en voor allochtonen. In 1988 studeerde zij af als Andragoloog met als specialisaties Organisatiekunde en Studies van de multi-etnische samenleving. Vanaf 2007 studeert zij Archiefwetenschap aan de UvA.

Eline de Graaf werkte van 2005 tot 2012 bij het Zeeuws Archief in Middelburg. In 2010 rondde zij de studie Archiefwetenschap aan de UvA af. Sindsdien studeert zij Geneeskunde aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

Francisca de Haan is professor of Gender Studies and History aan de Central European University in Boedapest. Zij studeerde geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, en promoveerde in 1992 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op *Sekse op kantoor. Over vrouwelijkheid, mannelijkheid en macht, Nederland 1860-1940*. Zij publiceerde onder meer *The Rise of Caring Power: Elizabeth Fry and Josephine Butler in Britain and the Netherlands* (met A. van Drenth; 1999); *A Biographical Dictionary of Women's Movements and Feminisms: Central, Eastern, and South Eastern Europe, 19th and 20th Centuries* (co-edited; 2006); en *Women's Activism: Global Perspectives from the 1890s* (co-edited; 2013). De Haan is founding editor van het Engelstalige jaarboek *Aspasia* en was Vice-President van de International Federation for Research in Women's History (2005-2010).

Caroline de Hart studeerde kunstgeschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. In 2012 behaalde zij het diploma archivistiek B aan de Hogeschool van Amsterdam. Sinds 2009 is ze werkzaam bij het Streekarchief Land van Heusden en Altena, waar ze zich onder andere bezig houdt met het inventariseren en nader ontsluiten van archieven en collecties, het verbeteren van de digitale ontsluiting van archiefmateriaal en het informeren en begeleiden van bezoekers en vrijwilligers in de studiezaal.

Karin van der Heiden werkt als zelfstandig adviseur, producent en onderzoeker op het snijvlak van vormgevingserfgoed, grafisch ontwerpen en digitale archieven. Haar onderzoek is gericht op de digitalisering van het grafisch ontwerpen in de jaren '80 en de duurzame toegang tot digitale particuliere archieven en collecties. Tot 2008 gaf ze leiding aan het Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers (NAGO).

Suzanna Jansen volgde een balletopleiding en studeerde communicatie aan de Heao. Ze werkte in Moskou als assistent-uitgever tot ze de overstap maakte naar de journalistiek. Terug in Nederland ontdekte ze de roemruchte bedelaarskoloniën van Veenhuizen en haar familiegeschiedenis daar, waarover ze *Het pauperparadijs* schreef. Later verscheen *De hemel is goud*, een verhaal over ambitie en overmoed. www.suzannajansen.nl.

Eric Ketelaar was van 1997 tot zijn emeritaat per 1 januari 2009 hoogleraar in de Archiefwetenschap in de Afdeling Mediastudies van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Van 1989-1997 was hij algemeen rijksarchivaris. Van 1992-2002 was hij deeltijd hoogleraar Archiefwetenschap in de afdeling Geschiedenis van de Faculteit der Letteren van de Universiteit Leiden. Hij was visiting professor aan de University of Michigan (Ann Arbor), Gakushuin University (Tokio), de University of Toronto en Monash University (Melbourne). Zijn lijst van publicaties is te vinden op www.archivistics.nl.

Justin Klein is werkzaam als informatieadviseur bij AgentschapNL (ministerie van Economische Zaken) en het CBI (ministerie van Buitenlandse Zaken). Voorheen is hij werkzaam geweest als coördinator digitalisering bij het Gemeentearchief in Rotterdam en als archivaris en archief-assistent bij het Rijksarchief te Härnösand in Zweden. Justin heeft geschiedenis en archiefwetenschap gestudeerd. Momenteel volgt hij de opleiding Informatie- en Documentmanagement aan de Erasmus Academie te Rotterdam.

Petra Links is Archivaris en Teamleider Collecties bij het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies en is als onderzoeker betrokken bij European Holocaust Research Infrastructure (EHRI), Europeana Cloud: Unlocking Europe's Research via The Cloud (eCloud)

en Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities (Dariah). Petra verkreeg in 2010 haar Masterdiploma Archiefwetenschap (+ Archivistiek A) aan de Universiteit van Amsterdam. Hiertoe schreef zij de thesis: *Privépapieren in bewaring. Een onderzoek naar het hedendaags behoud van particuliere archieven in Nederland*. In 2005 rondde zij haar master Contemporaine Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht af. Titel scriptie: *Geschiedschrijving in naoorlogs Nederland: drie geschiedwerken centraal*.

Viktor Lundberg heeft geschiedenis, informatica en archief- en informatiewetenschap gestudeerd aan de Universiteit van Midden-Zweden (Mittuniversitetet) en is momenteel werkzaam als archivaris bij het Stadsarchief van Borås. Voorheen is hij ook werkzaam geweest als archief-assistent/archivaris bij Rijksarchief van Noord-Zweden te Härnösand, archivaris bij Nijverheidsarchief in Noord-Zweden en als gemeentearchivaris in Härnösand.

Geert Luykx is werkzaam bij Historisch Goud, erfgoedcentrum van de gemeente Heerlen en bestaande uit Kasteel Hoensbroek, het Thermenmuseum en Rijkheyt, centrum voor regionale geschiedenis. Sinds 2005 is hij werkzaam als archiefinspecteur voor de gemeenten Brunssum, Gulpen-Witter, Heerlen, Nuth, Simpelveld en Voerendaal en sinds 2011 tevens voor Sittard-Geleen. Daarnaast is hij afdelingshoofd Beheer en Behoud van Historisch Goud. Hij is bovendien als cursusdocent verbonden aan de Archiefschool.

Annette Mevis studeerde geschiedenis aan de toenmalige Katholieke Universiteit in Nijmegen en volgde de Archiefschool in 1987/1988. In 1983 begon ze te werken bij het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) op het project Egodocumenten van vrouwen. Sinds 1988 is ze daar werkzaam als archivaris.

Hinke Piersma is politiek historicus. Ze studeerde geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 1998 is ze werkzaam bij de onderzoeksafdeling van het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies. In 2005 voltooide zij haar proefschrift over 'de drie van Breda' die, vanaf hun berechting eind jaren veertig tot de vrijlating van de laatste twee in 1989, onderwerp waren van intens maatschappelijk en politiek debat. Recentelijk was Piersma project-leider van *War in Parliament*, een project over het gebruik van de Tweede Wereldoorlog in het Nederlandse politieke discours. Wanneer verwezen parlementsleden naar de Tweede Wereldoorlog, in welke context deden ze dat, en welke politieke standpunten wilden zij hiermee onderstrepen? Daarnaast houdt ze zich bezig met de geschiedenis van de Europese integratie en de Tweede Wereldoorlog als 'oorsprongmythe'.

Theo Vermeer is sedert 2004 werkzaam in het archiefwezen. Na parttime werkzaam geweest te zijn bij de stadsarchieven Dordrecht en Breda, werkte hij enige tijd bij Doxis. Sinds 2007 is hij verbonden aan het stadsarchief Rotterdam. In 2012 was hij tevens in deeltijd archiefinspecteur bij het gemeentearchief van Delft. In 2010 rondde hij aan de UvA zijn masterstudie Archiefwetenschap af. Hij is eindredacteur van het S@P-jaarboek *12 Particuliere Archieven* en heeft thans zitting in de lobby-commissie van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen (KVAN).

Erik Visscher studeerde Turkse taal en cultuur en Archiefwetenschap. Hij is werkzaam bij het Gemeentearchief Schiedam als archiefinspecteur.

Margreet Windhorst is sinds 2008 onder de naam Raamwerk advies en tekst werkzaam als beleidsadviseur en tekstschrijver in de erfgoedsector. Zij schreef als secretaris bij de Raad voor Cultuur mee aan het advies *Het tekort van het teveel* (2005) en als lid van de commissie Jeurgens en eindredacteur aan het rapport *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven* (2007). Als zelfstandig adviseur stelde zij in 2010 in opdracht van het Nationaal Archief een beleidskader op voor de verwerving van particuliere archieven (*Verwerven met het oog op morgen*). In 2011 schreef zij voor Aletta, instituut voor vrouwengeschiedenis, een acquisitiebeleidsplan voor de totale collectie (Aletta kiest).

Annejet van der Zijl is een Nederlands schrijfster en historica. Tot dusver publiceerde ze vier boeken die allemaal bestsellers werden. Van de verschillende titels zijn er alleen in Nederland al meer dan 750.000 exemplaren verkocht. Drie van haar boeken zijn of worden verfilmd en ze zijn alle vier verkrijgbaar als luisterboek, papieren boek en e-book. Na het gymnasium studeerde ze eerst kunstgeschiedenis in Utrecht en later massacommunicatie in Amsterdam. Na een Masters International Journalism in Londen kwam ze in 1990 terecht bij de toenmalige *Haagse Post*, net voor dit blad fuseerde met *De Tijd*. Op dit moment werkt Annejet aan een levensverhaal dat zich afspeelt tegen het decor van de Amerikaanse en Europese geschiedenis tussen 1875 en 1950. Daarnaast was ze in het najaar van 2011 gastschrijver aan de Rijksuniversiteit Groningen en vormt ze samen met Paul Brill en Margalith Kleijwegt de jury van de Brusseprijs in 2012.

Het jaarboek 'Particuliere Archieven' bestaat uit wetenschappelijke bijdragen en geeft handreikingen en adviezen ten aanzien van de methodiek van verwerving en behoud van particuliere archieven.

De bijdragen zijn zowel uit binnen- en buitenland, omdat ook in het buitenland aandacht is voor verwerving en behoud van particuliere archieven. Daardoor is het mogelijk te komen tot vergelijkend onderzoek, maar het laat tevens de kansen, gevaren en uitdagingen scherper zien.

Dit jaarboek laat zien dat particuliere archieven *work in progress* zijn.

Nooit zal de discussie over het behoud van deze archieven eindigen, mits ingezien wordt dat keuzes maken nodig is vanuit financieel en zakelijk oogpunt. In alle situaties is het noodzakelijk dat men zich afvraagt "waarom worden particuliere archieven verworven".

Daarom roept dit jaarboek op tot discussie zodat efficiënter en effectiever gewerkt wordt aan de totstandkoming van de Collectie Nederland.